

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotione boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

De generalibus remediis tentationum. Cap. 10.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

Gregor. 3.
mor. c. 16.

Iob 2. 5.

Bern. ser.
64. in
Cant.

Psal. 90.
n. 6.

Bern. ser.
33. in
Cant.

Psal. 68.
15. & 16.

Matth. 24.
n. 3.

2. Cor. 7.
5.

Iudith
12. 17.

Psal. 90.
n. 7.

Iob 30.
17.

non præteribo, quam Gregorius his verbis explanat. Sæpe antiquus hostis, postquam menti nostræ tentationum certamen influxerit, ab ipso suo certamine ad tempus recedit, non vt illatæ malitiæ finem præbeat, sed vt corda, quæ per quietem secunda reddiderit, repente rediens, facilius inopinatus irrumpat. Id sanè in Iob videmus impletum, quem prius diuitiis spoliavit, filiis orbavit, postea verò ad carnem plagis conficiendam expetuit. Nec enim cessat aliquando, quia cesset eius odium in nos, sed quia dum cessat, mentem securam reddit, vt tentationis oblitam acrius impugnet. Ecce vulpes paruulas, id est, tentationes fraudulentas, quæ (auctore Bernardo) demoliuntur vineas, quæ non tam occidendæ, quam capiendæ, id est, detegendæ sunt, quoniam eo ipso quòd cognoscuntur, paruo negotio eliminantur. Ecce fraudes dæmonis, à quibus etiam Christus scuto veritatis non liberat, quo etiam à dæmonio meridiano protegimur. Dæmonium enim meridianum, vt etiam Bernardus annotauit, est tentatio sub specie boni, aut quælibet tentatio fraudulenta, quam verus meridianus oriens ex alto deuincit, dum lucis sua verum aperit, & falsum conuincit & prodit.

Septima tentatio perplexa est, quæ sub vno eodemque tempore multis, variis, & pene contrariis vitis impugnat, vt miser animus vndique bellis cinctus, vnde vni acrius resistere nititur, inde in aliud, quod non timebat, luctuosa collisione labatur. Est hæc tentatio sicut ex contrariis ventis orta implacabilis, & sæua tempestas, quæ solet momento nauim absorbere, & factò in mari quasi vndarum hiatu, fluctuantem cymbam in ima demergere. Ita profus anima oppositis impugnata vitis, & ad contraria peccata vehementer impulsâ, mirum est si naufragium effugiat, & non in profundum alicuius peccati descendat. Hanc quidem tentationem præuidebat Dauid, cum dicebat: Eripe me de luto vt non infigar: libera me ab his, qui oderunt me, & de profundis aquarum. Non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum, neque vrgat super me puteus os suum. Solent enim aliquando viatores in loca cænosa nescientes incurtere, & ita cæno & luto vnde quaque circumdari, vt omnino nesciant, quâ possint sine casu ad terram solidam deuenire. Sic Propheta vndique luto tentationum obfessus, postulat ab eo eripi, qui solus fuit potens Petrum penè submersum, ab aquarum vorticibus liberare. Paulus autem expertus est eam, nam & ait: Nam & cum venissemus in Macedoniam, nullam requiem habuit caro nostra, sed omnem tribulationem passi sumus: foris pugna, intus timores. Vide perplexitatem eius, qui foris non vna pugna, sed multis variisque pugnis, & intus non vno timore, sed multiplicibus timoribus vrgebatur. Non tamen deseruit iustum Deus. Vnde subdit: Sed qui consolatur humiles, consolatus est nos Deus. Et vt hunc non deseruit, ita neminem [in se sperantem derelinquit.] Immo se affuturum pollicetur, dicens: Cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis. Si enim in aduersitate positos nos mille tentationes infestent, & in prosperitate collocatos decem millia tentationum insurgant, ille nobis aderit, ille nos tuebitur atque defendet, qui scit aduersis deprimentibus per patientiam mederi, & prospera per superbiam efferentia multiplicitate humilitatis occasione superare. Si [nocte] huius vitæ [os] nostrum, id est, robur mentis [perforatur] doloribus, & hostes, [qui nos comedunt] atque dilacerant, [non dormiunt], neque quiescunt. Si in multitudine eorum consumitur vestimentum nostrum, illud scilicet quo anima ope-

ritur ex multiplici virtute contextum, & quasi capiti tunica succinxerunt nos, vt pene suffocati clamare ad Dominum, & auxilium poscere nequeamus, necdum deponendus est animus, quia liberator noster [effundet fraxeam] potentie suæ, quam habebat veluti vagina conclulam, & concludet atque oblidebit eos, qui omni ex parte oblidebant nos. Eos inquam oblidebit, vt perdat, vt procul à nobis arceat, & vt saluator noster effectus, certissimam victoriam citò affuturam promittat.

Ad hanc septemplex tentationem possumus vniuersas tentationes siue mundi, siue diaboli, siue carnis reuocare, aut enim tentatio sine cessatione impugnat, & importuna est: aut ambiguitatem rerum agendarum, vel omittendarum inducit, & dubia est: aut repente irruit, & subita est: aut negligentiam in rebus magni momenti gignit, & occulta est: aut omnes vires humanas absumit, & violenta est: aut sub specie boni, vel alia ratione seducit, & fraudulenta est: aut ex variis & oppositis impugnationibus constat, & perplexa est. Et de quolibet peccato potest vno ex his modis fortissimè, vel omnibus simul noster aduersarius tentare, & nunc quasi vno armorum genere aduersus nos agere, nunc verò arma vniuersa miscere. Quibus tamen omnibus repellendis vnum scutum veritatis sufficit, quæ mentem erudit, & vnum auxilium diuinæ gratiæ, quæ eandem iam veritate eruditam roborat, & ad resistendum inflamat. Si diabolus ad vnum peccatum, vt ad immoderatam iram, subito moueat, & importunè instet, & violentè accendat, & resistendi negligentiam generet, & malitiam indignationis inuoluat, & pretextu zeli defendat, & varias tentandi artes immisceat, vna gratia, quæ constans est contra importunitatem, certa contra dubietatem, prouida contra repentinum insultum, diligens contra negligentiam, robusta contra violentiam, clara contra fraudulentiam, & virtute multiplex contra perplexitatem, potest hos omnes conatus euertere, & nos ab omni casu liberare. Adsit mihi Dominus potentia gratiæ suæ, quia si constant aduersum me castra, non timebit cor meum; si exurgat aduersum me prælium, in hoc ego sperabo. Omnia tentationum bella, & omnes aduersarij, vt me conterant, potenter insurgant, nam hoc auxilio sultus, delebo eos, vt puluerem terræ, quasi lutum platearum comminuam eos atque confringam. Nam & Dominus ob id multa bella nos molestare permittit, vt multa merita conquiramus, & multiplices in suo regno, corona donemur.

Nam & Dominus ob id multa bella nos molestare permittit, vt multa merita conquiramus, & multiplices in suo regno, corona donemur.

De generalibus remedijs tentationum.

CAPVT X.

GENERALIS tentandi rationes generalia remedia sequantur, vt aciem hominum omnibus machinis ad nocendum instructam fortior, & paratior cumulus remediorum excipiat. Quæ generalia dicuntur, non quia ipsa specialia non sint, satisque ad resistendi opus accommodata; sed quia cuilibet tentationi depellendæ deseruiunt, & nulla est tam noua, aut peregrina tentatio, cui non faciliè aliquod ex subiunctis remedijs obstat. Licet autem eadem ferè sint remedia curandarum tentationum & pellendorum vitiorum, & de his supra non pauca dixerimus, hæc tamen iam dicta, aut omnino prætermittentes, aut breuissimè attingentes, ad alia, quæ commemorata non sunt, exponenda festinabimus. De

Psal. 34.

Psal. 26.

1. Reg. 22. 43.

Dia. li. de remedijs tentat. ab ar. 13. v. f. que ad 24. Guiller. lib. de tentationibus et resisten. 175. c. Gerfon. tract. de I. 2. Reg. 18. 9.

Cyrl. I. de res. p. p. far. in ca. tbe.

Ephra. de morbo lingue.

Ezech. 2. 2.

his autem plurima scripserunt Dionysius Richelius, Guillelmus Parisiensis, & Gerfon, multa etiam alij sancti & eruditi vni docuerunt, qui res spirituales tractarunt, ex quibus nos non tam potiora explicare, quam delibare decreuimus, vt lector sub breui compendio, multa ac varia armorum genera habeat, & aduersus multiplices aduersariorum dolos, multas vincendi rationes addiscat.

Tu ergo, o vir Dei, qui patriam vis caelestem diripere, & icis innumera bella tentationum instare, & vndique aduersarios insurgere, nullo modo te impatratum & inermem bello committas. Recordare, obsecro, stulti illius adolescentis, qui nudo capite, capillisque dispersis in praelium introiuit, & [adhersit caput eius quercui, & inter caelum terramque suspensus,] locum lanceis aduersarij ducis in suo corpore dedit. Si autem pugnam inuiset armis instructus, galeaque protectus, non esset tam facile percussus, nec ab armigeris Ioab tam infeliciter interfectus. Ille creator tuus, qui te bellis spiritualibus sustinendis exponit, arma etiam contraria, quibus resistas, & victoriae praemia consequaris, attribuit. Ne sine illis ad bellum procedas, vt ab hostibus irrisus atque contemptus, vitam non iam corporis, sed animae pretiosioris amittas. Multos habes hostes, inquit Cyillus, multa tela accipe: cum multis hasta concurrens, opus est ergo discere, quo transigas.] Si autem vis haec arma vno verbo percipere, illud sit beatissimi doctoris Ephraem Syri, qui ea non sine apta similitudine exposuit. Suum, inquit, quaeque res habet contrarium. Tenebris lux contraria est, amaritudini dulce, & vigilia somno. Qui creauit haec omnia, nihil reliquit, cui non adiunxerit contrarium. Nam si mortalis homo suo ingenio componit inter se contraria, aduersusque labores quietem adhibet, remediaque ac medicamenta, terra marique opportunè conquirat, vt suam cuique morbo, vt res tempusque postulat, curationem prudenter adhibeat: quantum magis immortalis ille omnium rerum procreator, cuncta suo disponit ordine, atque ita moderatur, vt ad manum cuique sint, quibus ab inimicis sese defendat? Instructus es ergo armis, o homo, aduersus quoscuq; hostes & aduersarios tuos. Haec tibi ad salutem concessa si neglexeris, victus, in die iudicij, quomodo te ipsum excuses, non habebis. Praetèr tibi contra aduersarij machinas, sunt arma diuersa. Si ignita sua in nos tela hostis emisserit, habemus & nos orationis scutum inexpugnabile. Si libidinis in nos bellum mouerit, sociam nobis pugnam, animi dilectionem aduersus illum assumamus. Si nos iniquitate captiuos ducere conatus fuerit, ad iustitiam confugientes, saluti nostrae consulamus. Si te per odium, atque malitiam vulnerare studuerit, ad fraternam charitatem accurrito. Si te per arrogantiam atque superbiam oppugnauerit, humilitatem ei opponito. Si corporis concupiscentiam aduersus te incitauerit, temperantiae thoracem velociter induito. Si lasciuiae iacula in nos contorserit, galeam castitatis in eum assumamus. Si diuitiarum nos cupiditate stimularit, paupertatis beatitudinem habemus. Si gula nos vitio adorsus fuerit, ieiunij nobis alas apertemus. Et quia euerfionis causa est inuidia, praetèr nobis aderit charitas, si velimus: quae corrigere queat & aedificare. Et sicut suo inimico sunt arma ad oppugnandum: ita & nobis ad sunt nostra ad defendendum.] Haec omnia ille. Para igitur te ipsum, & arma ad resistendum comparato, & vt Ecclesiasticus ait: Inclina aurem tuam, & suscipe verba intellectus, & ne festines in tempore obductionis, id est, tempore pressurae & angustiae, quam

vis tentationis importat. Qui enim imparatus hostem excipit, tempore obsidionis imprudenter saepe festinat, & huc atque illuc se vertit, vt impetum eius repellat. Qui autem ad tempus obsidionis prouidet sibi, quae necessaria sunt, is hostem quietus expectat. Ita & tu si tempestiuè te paraueris, & arma ad pugnamdum coquisieris, & pene securus expectabis hostem, & eius impetus non timebis. Arma verò paranda quaedam ad intellectum, quaedam ad affectum, quaedam ad opus pertinent, quae hic suo ordine subiiciemus.

Illa ergo considera, quae te ad resistendum & vincendum accendant. Haec autem esse possunt, quae Ambrosius per sex ciuitates refugij delinquentibus designatas, adumbrata esse cognouit. Prima est cognitio verbi, & ad imaginem eius forma viuendi, vt si molestia impugnationis emerferit, statim mens ad Christum properet, & eius sanctitatem consideret, & inde hauriat amorem boni, quod amplectatur, & mali, quod abiciat. Vita enim aeterna est, id est, semen aeternae vitae, si cognoscamus Deum, & quem ipse misit, Iesum Christum, ea cognitione, quae ad amorem boni & odium mali procedat. Secunda est consideratio diuinae operationis, qua creatus est mundus, vt Deum nostrum creatorem, & omnium auctorem agnoscentes, eum offendere timeamus. Etenim si parentes, qui nos genuerunt, amamus, & eos contristare erubescimus, quantum magis amare debemus creatorem parentum nostrorum? & obedire vniuersorum auctori? Tertia est contemplatio potestatis diuinae & maiestatis aeternae, nam quem amor patris non cohibet à peccato, altem timor illius Domini, qui potestatem habet mittere in gehennam, in officio continet. Quarta ciuitas est propitiationis diuinae contuitus, vt videlicet diuinam misericordiam consideremus, quae toties nobis indulset, & ea iterum abuti, sit nobis formidabile: ne (dicente Paulo:) Theaurizemus nobis iram in die irae, & reuelationis iusti iudicij Dei.] Quinta legis diuinae contemplatio, quae faciendae praescribit: & sexta illa legis portio, quae docet, quid faciendum non sit. Satis enim dolum iniquae suasionis aperit, si seritio cogitemus, quid Dominus, in cuius potestate sumus, & à quo toti pendemus, aut nobis iubeat, aut è contra prohibeat: à cuius iussis resilere, non est aliud, quam in sempiternam damnationem festinare. Haec, quae Ambrosius latius explanat, efficacissimè intellectum illustrant ad inuestigandam peccati malitiam, & tentationem ad illud prouocantem refutandam. Sunt autem alia multa & simpliciora, quae intellectus ad evertendas aduersarij tentationes consideret. Cogitet namque homo, quinam sint daemones, qui illum ad malum inducunt, & quid suasionibus iniquis intendant. Illi profecto sunt iniquissimi & nobis infestissimi, qui à suo conditore descuerunt, & ex statu gratiae in statum perditionis lapsi sunt. Ipsorum autem scopus in tentationibus est homines in aeternum perdere, & à sibi promissa felicitate separare. Quis autem velit suis hostibus, & tam implacabilibus hostibus, & suum excidium procurantibus consentire? Cogitet homo Christum saluatorem in cruce actum, & tot pressuras sustinentem, vt debita peccatorum exoluat; & videat an aequum sit haec tanta beneficia perdere, & (quod ad se pertinet) peccati consensu, iterum maiestatis Dominum crucifigere. Certè qui aspiciebant serpentem aeneum à Mose confectum, etiam si à serpentibus essent percussis, sanabantur, quantum magis qui Christum è cruce pendentem apexerit diaboliformum, id est peccati consensum effugiet? Cogita etiam, o homo, di-

II.

Ambros. de fuga saeculi. c. 2.

Ioan. 17. 3.

Matth. 10. 28.

Rom. 1. 5

Num. 21. 9.

gnitatem

Pfal. 3. n.6.

gnitatem tuam, quia omnibus corporeis creaturis prelatas, & paulo minus ab Angelis minoratus es: quia splendore intellectus, & libertate arbitrij donatus; quia gratia, charitate & supernalibus donis indutus; quia in finem æternæ beatitudinis conditus; quia Deo homini factio, fraternitate coniunctus; & ne diabolo hero vilissimo seruias, & te summo malo, id est peccato subiicias. Templum Dei es; non ex lignis lateribusque compositum, sed ex spiritali natura ad Dei imaginem fabricatum, quod si violaueris per consensum iniquitatis, vide ne super te ipsum semper duraturas penas induxeris. Cogita tandem mortis propinquitatem, Christi iudicis recitandam, penarum æternarum acerbissimam, felicitatis nos satiantis magnitudinem, & ne ob breuissimam & bestialem voluptatem, vel ob tui hostis gaudium, felicitate tuæ voluntatis expletionem, hæc ineffabilia bona perdas, & illam immensitatem malorum incurras.

Ephes. 6. 16.

1. Petri 5.9. 1. Ioan. 5.4.

His omnibus, quæ ad fidem spectant, intellectus eruditur, vt tentationibus resistat, & eas non admittendas esse cognoscat. Et ideo de illa ait Paulus: In omnibus sumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere. Et Petrus: Resistite fortes in fide. Ioannes quoque: Hæc est victoria, quæ vincit mundum, fides nostra. Nam verè fides eorum, quæ humano generi reuelata sunt, fortes nos ad resistendum reddit, ad diaboli impulsibus nos defendit, & victoriam obtinet, si consideramus quam stultæ mentis est pro terrenis æterna, pro vilibus illustria, & pro his, quæ appetitum non satiant, nos expletia & saturantia despiciere. At quæ affectum inflamment? Certè hæc. Primum honestatis desiderium, ac promissionis spes. Secundum timor incurrendæ pænæ & felicitatis amittendæ. Tertium amor illius, quem super omnia diligimus, cuius voluntatem, & omnibus rebus creatis & nobis metipsis præponimus. Quartum fuga, qua quis aduersarium susurrantem relinquit, & se in abdito sui creatoris abscondit. Tria illa priora, Bernardus funibus, clavis, & glutino assimilatur. Funis quodammodo, ait, alligatus est Redemptori, si quis fortè dum vehementiore tentatione turbatur, proponit sibi honestatis intuitum, memoriam promissionis, & hoc interim se fune retinet, ne propositum penitus abruptatur. Durum profectò vinculum & molestū, sed & periculosū nimis, & quod diu tenere non possit. Siquidè putrescunt funes, & pudoris vinculum aut obliuiscimur, aut abruptimus eisd. Est autè qui clavis configitur Domino maiestatis, quem timor Dei ligat, qui non expauescit ad vultus hominum, sed ad memoriã gehennalium tormentorum. Et hic quidem peccare non metuit, sed ardere. Durius tamen & fortius primo imprimitur, quia cum ille vacillet in proposito, iste propositum non amittit. Glutino verò ei conglutinatur, id est, charitate, qui tam suauiter quam securè ligatus adherens Deo, vnus spiritus est cum eo. Hæc Bernardus. De spe dictum est: In Domino sperans non infirmabor. Et si exurgat aduersum me prælium, in hoc ego sperabo. Et bonus Dominus, & confortans, & sciens sperantes in se. Scit quidè illos, vt roborat promissionibus suis, & rerū supernarum desiderij, ab amore terrenorum auellat, & in medijs tentationibus ad terrena proiuocantibus, visibilibus contemptores efficiat. De timore hæc dicit Ecclesiasticus: Si nõ in timore Domini tenueris te instanter, eisd subuertetur domus tua. Ac rursus: Timor Domini expellit peccatum: nam qui sine timore est, non poterit iustificari. Amoris autem vim exprimit Paulus, cum

Pfal. 25. 1.

Pfal. 26. 3. Nahm 1.7.

Eccles. 27.4.

Eccles. 1. 17.

Roma. 3. 35.

A ait: Quis nos separabit à charitate Dei? Et in Catechicis dicitur, fortis vt mors dilectio. Quia sicut pro fugienda morte homo quælibet aduersa patitur, ita amator Dei pro fugienda separatione à vita sua, quæ Deus est, omnia dulcia respicere, & omnia amara sustinere non veretur. De absconditione verò in Domino, intelligitur illud Isaia: Et erit vir, sicut qui absconditur à vento, & celat se à tempestate: sicut riuus aquarum in siti, & umbra petreæ prominentis in terra deserta. Si ventus vanitatis insurgat, tu ad portum ventantis confuge: si tempestat indignationis defauiat, tu in Dominum, locum scilicet tranquillitatis intrare festina: si cupiditas exastuet, cure ad fontem aquæ viæ, quæ te refrigeret: si libidinis ardor insideat, ito ad petram & ad eum, qui est in umbra culum diei ab æstu, in cuius umbra calorè malæ cupiditatis non senties. Tentationi igitur valedicere, & ad Dominum cogitandum, & diligendum properare, efficacissimè quælibet impulsu tentatoris reiecit, & nos sine vilo detrimento, & cum lucro defendit.

Can. 8. 6.

Isaia 52. 1.

Isaia 46. 1.

B Remedia denique, quæ in ipso opere sita sunt, multa suppetunt. Aliquando namque inuat ad alia diuertere, & quæ nos infestant obliuisci, quæ verò prodesse valent, animo cogitare. Sic de Iahel cantatum est: Aquam petenti lac dedit, & in phylala principum, obtulit butyrum. Vide prudentiam mulieris: Sisara non lac sed aquam petebat, quæ sitim eius temperaret, & calore, ac fatigatione compressum ad fugiendum resciceret: illa verò non aquam sed lac obtulit, quod ipsū somno, id est, mortis imagine detineret. Tunc autem sinistram manum misit ad clauum, & dexteram ad fabrorum malleos, & tempora eius validè perforauit. Ita & tu demoni ea, quæ tentationem roborant, postulant, non nisi ea offeras, quæ debilitent, vt possis demum illum à te repellere. Continuo vtile, immò necessarium est nos humiliare, deicere, accusare, vilipendere, & nostram infirmitatem agnoscentes, auxilium ad resistendum exposcere. Nam, vt magno Antonio reuelatum est, vniuersum mundum multiplicibus laqueis implicitum aspicienti, sola humilitas eos euadit. Deus quoque superbis resistit, humilibus autem dat gratiam, vt valeant fortitudinem aduersariorum conterere. Quanti autem momenti sit ad victoriam tentationum obrinendam humilitas, Dorotheus pulchra comparatione declarat. Sunt plerique, inquit, in mari natantes ex aliqua necessitate, qui cum peritiam & artem natandi optimè teneant, vbi vndas in se proruentes aspexerint, incuruati illis se subiiciunt, dum pertransierint, atque ita ab eis nusquam læduntur. Quod si vellent ventanti vndæ se ipsos opponere, illos absque dubio longius vnda repelleret, & quasi iacularentur in mari, atque ita fatigaretur, & frangerentur vi vndarum, nihil omnino perficientes. Idem in tentationibus contingit. Cum quis aduenientem tentationem tulerit cum humilitate & patientia, illam sine molestia, sine læsione vlla pertransit. Necessarium etiam est cogitationes insurgentes expendere, diligentique examinare, an quid manifestè malum afferant, an occultè malum sub specie boni, an bonum non rectè, nec conuenienti loco, aut tempore persuaideant, vt sic sciamus damnosas refutare, & proficuas admittere. Oportet nos, inquit Cassianus, vniuersas cogitationes, quæ emergunt in corde nostro, sagacia discretionè discutere, origines earum, & causas, auctorè que primitus indagantes, vt quales nos ei præbere debeamus, ex illorum merito, qui eas suggerunt, considerare possimus, vt efficiamur secundum præceptum Domini, probabiles trapezitarum, quorum summa peritia est ac

Iudic. 5. 25.

Arbana. in vita. 1. Petri. 5. 5.

Dorothei. doctr. 13.

D E

Cassia. col. 1. 20.

disciplina, probare quod nam sit aurum purissimum, & ut vulgo dicitur, obrizum, quodve sit ignis purgatione minus excoctum: aereo quoque viique denario, si pretiosum numisma sub colore fulgentis auri imitetur, prudentissima discretionem non falli: & non solum numismata, tyrannorum vultum exprimentia sapienter agnoscere, sed etiam illa, quae sunt veri quidem regis imagine, sed non legitime figurata, peritiam sagacior discernere: deinde ne quid illis à legitimo pondere diminutum sit, censura trutinæ diligenter inquirere.

Ecce tria remedia ad opus pertinentia declaravi; nunc alia tria non minus necessaria subiicio. Nam tentationi non solus consensus, aut delectatio, aut mora neganda est, sed introitus suggestionis refutandus, ita ut nec primæ voci serpentis aurem præbeamus, sed statim dissentiamus, reluctemur, & vel sibilum audire dedignemur. Docuit id nos fortissimus Ionathas: Qui, ut in libro Machabeorum legimus, audito hostium suorum aduentu, egressus est ad eos, nec dedit eis spacium, ut ingrederentur in regionem suam. Quidnam est aduersariorum aduentum audire, nisi initia suggestionis animaduertere? Statim occurrendum est, & ut Hieronymus ait, dum paruus est hostis, interficiendus, ne malitia, si non elidatur in semine, vehementer excreseat. Studiosius consideremus, inquit Bernardus, quonam modo malignorum illorum spirituum suggestiones audire, immo quanta indignatione abiicere debeamus, auertentes aures nostras, ne audiamus sanguinem & sapientiam, quam reuelat caro, & sanguinis paruulos quoque Babylonis, cogitatus, scilicet mundanos ab ipso initio tenentes, & allidentes ad petram: ipsum etiam malignum cum tentationibus suis, à conspectu cordis nostri abiicientes, & deducentes ad nihilum. Sit ita primo sibilu tentationis obstiteris, non dubites, ut idem sanctus pater alio loco testatur, quod inimicus confusus abscedet à te, & non tam libenter ilico reuertetur. Si autem praua cogitatio vehementer irruerit, actione virtutis contrariæ resistendum est, ut audacem hostem, stans pro nobis fortior amicus excipiat. De hoc remedio multa dicta sunt supra, nunc verba solius Bernardi meditata propono. Et vobis, inquit, aduersus triplex genus tentationis triplici opus est munimento, ut carnis quidem concupiscentia ipsius mortificatione vincatur, oculorum verò concupiscentiam superet studium compunctionis, & assiduitas lacrymarum. Porro ambitionis vanitatē virtus charitatis excludat, quæ sola castificat animum, sola purgat intentionē. Nec faus est utcumque resistere, nisi etiam fortiter & animosè resistas. Hanc enim dimicandi fortitudinem sonant verba Iudith suos ad pugnam hortantis: Et erit, cum exierit sol, accipiat vnus quisque arma sua, & exite cum impetu, non ut descendatis deorsum, sed quasi impetum facientes. Proterus sol iustitia illis illuxit, qui aduersus tentamenta diaboli, arma contrariæ virtutis accipiunt, qui non exeunt quasi deorsum, id est, paulatim & timide, sed quasi in via regia audacter & animosè procedunt, ut ipsa audacia decertandi hostes aduenientes exterreant. Circundet eos leo, terribiles vngues ostendat, vociferetur, & rugiat, quia cum sola voce pugnet, cum sola armorum ostensione decertet, & nolentes ferrere non possit, non est à virtutis amatore timendus. Rugire iste leo potest, ait Bernardus, ferrere non potest. Rugiat quantum vult, tantum non fugiat ouis Christi. Quanta minatur? Quanta exaggerat? quanta intentat? Non simus bestia, ut nos proster-nat vacuus ille rugitus. Sic enim perhibent qui tali-

1. Mach. 12. 25.

Hieron.

Bern. ser. de septem spiritibus.

idē ser. 5. quadragesimæ.

Bern. ser. 1. in trinitate paschæ.

Iud. 14. 2.

Bern. ser. 13. in psalm. qui habet.

A curiosius vestigauerunt, ad rugitum leonis nullam bestiam stare posse, ne eam quidem, quæ aduersus ictum, eius tora animositate repugnat & plerumque superat ferientem, quæ non sustinet rugientem. Verè bestia, verè rationis experta, qui tam pusillanimis est, ut solo timore cedat, qui sola futuri exaggeratione laboris victus, ante conflictum non telo, sed fuga prosternitur. Hæc ille. Non timeamus igitur, sed intrepide repugnemus, & illa verba Domini nos roborant: Non eritis vos, qui dimicabitis, sed tantummodo confidenter stare, & videbitis auxilium Domini super vos, o Iuda & Hierusalem: nolite timere, neque paucatis: cras egrediemini contra eos, & Dominus erit vobiscum. Quem ista verba non accendant? B Certè Barach mulieris sermonibus animatus, quasi in præceptis, & barathrum se discrimini dedit, & in torrentem Cifon cum impetu magno descendit, ut cum duce Iabim manus confereret, quid faciemus nos non sermionibus Debora, sed Domini pollicitationibus confortati, nisi cum impetu, & sine villo metu ac trepidatione pugnare?

Postrema iam remedia, quæ super sunt ad vincendas tentationes, exponam. Et quidem (sicut ea, quæ proposuimus) in opere consistunt, & quaternario possunt numero comprehendi. Qui ergo aliqua tentatione pulsaris, inuoca Dominum adiutorem, qui secundum promissionem suam ore Dauidis pronuntiam, te clementer exaudiet, & à potestate aduersariorum eripiet. Dic illi cum quanto poteris compunctionis affectu: Domine vim patior, responde pro me. Illud quoque regis Iosaphat: in nobis Domine non est tanta fortitudo, ut possimus huic multitudini resistere, quæ irruit super nos. Sed cum ignoremus quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, ut oculos nostros dirigamus ad te. Inuoca etiam piissimam omnium hominum adiutricem, Beatissimam Virginem Mariam, quæ à Patriarchis, Regibus, Ducibusque progenita, satis indicat se matrem nostram esse, quæ sub regimine alarum suarum nos protegat: Reginam, quæ nos defendat, & Ducitricem, quæ in præmium victoris destinatum deducat. Ipsa est [vrb fortitudinis], quæ ad se confugiētes intra moenia securissima protectionis recipit: clypeus omnibus sperantibus in se, in quo telum cuiusque tentationis extinguitur: Castrorum acies ordinata, quæ sibi fidentes, imperata gratia largitione communiat. [voca,] tandem, ut ait Eliphaz apud Iob, [si est qui tibi respondeat,] & quidem non deest, qui te erudiat in cæcitate positum, & qui te tentatione oppressum tueatur, & ad aliquem Sanctorum conuertere. Ad eum scilicet, vel eos præcipue, quos apud Dominum patronos habes, ut illi pie inuocati, bona apud Regem de te loquantur, gratiam impetrent ad fugandum diabolum, & sua intercessione victoriam, obtineant. Aperi conscientiam tuam Prælato, aut spiritali magistro, aut alteri probato viro, cogitationes, tentationesque, & dæmonis suggestiones edicito, consilium quare, & remedia curandi te ipsum, ac pugnandi rationem addisce.

C Qui enim vulnus suum detegere, vel auxilium petere negligit, ut Bonauentura ait, sua non immerito negligentia perit. Niniuite quidem vestiti sunt saccis, à maiore vsque ad minorem, & sic misericordiam meruerunt: Misertus est enim Dominus super malitiam, quam loquutus fuerat, ut faceret eis. [Quidnam est facis operiri, nisi se peccatores & morte dignos ostendere. Ostende ergo infirmitates tuas, ut periti medici scientia cures. Nam sicut humor pestilens foras non exiens mortem affert, ita tentatio celata eam abscondentem

D

E

2. Paral. 20. 17.

Iudic. 5. 15.

Psal. 90. n. 15.

Ipsal. 38. n. 14. 2. Paral. 12. 12.

Ipsal. 26. n. 1. Psal. 30. n. 5. Cant. 6. n. 3.

Iob 5. 1.

Roman. in speculo. cap. 2. Iona 3. 5.

Clima. grada 4. de obedientia.

Matth. 5. n. 4. Matth. 7. n. 2. Psal. 40. n. 2.

Prou. 30. n. 5. Matth. 4.

Cassian. coll. 22. c. 10.

interficat. Optimè Climacus ait: Qui cæcum ducit pastorem, gregem viæ ignarum ductore, infantem patre suo, ægrotum medico, gubernatore nauem defecit & fraudat, vtrifque periculum parat. Qui verò sine patris auxilio, cõtra spiritus nequam pugnare nititur, ab illis occiditur.] Compaterè aliis tentatis & tribulatis, eisque pro posse subsidium impende, vt & tu in simili necessitate positus misericordiam consequaris, & efficacibus gratiæ auxiliis adiuueris. Nam scriptum est: Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.] Et quia mensura mensi fueritis, remetietur vobis.] Et beatus, qui intelligit super egenum, & pauperem: quoniam in die mala liberabit eum Dominus.] Tandem in promptu habeas verba Scripturæ sanctæ, cuiuslibet tentationi repellendæ accommodata, quæ velut iacula potentissima in hostem aduersus te pugnantem intorqueas. Omnis enim sermo Dei, igitus clypeus est omnibus sperantibus in se.] Sic Dominus tentanti dæmoni, sacrarum Scripturarum sermones opposuit, vt fraudulenti suggestionibus inimici, inquit Cassianus, nos quoque similiter memoria Scripturarum debeamus obfistere. Si his remediis fideliter vsus fueris, pro certo habeo, quòd gratia Dei tibi aderit, vt tentationes vincas, hostes prosternas, & te ipsum mundum incontaminatumque custodias, ac tandem coronam feruorum fidelium & victorum obtineas.

De his, quæ victoriam tentationum impediunt.

CAPVT XI.

TENTATIO, vt non semel diximus, cõstitutus est belli, quòd dæmones, & alij aduersarij humanæ salutis aduersus homines pugnant, & homines non tantum pro victoria, sed etiam pro aris focisque decerant. Non solum ergo his arma ostendenda, & ministranda sunt, quibus pugnet, sed etiam aperienda pericula, & negligentiæ, aut stultitiæ pendenda, quibus, si non occurrant, absque dubio in hoc ancipiti bello vincetur. Hæc autem stultitiæ eadem omnino sunt, quæ in corporali bello, quòd aut pro defendenda Republica, aut pro expugnanda aduersariorum arce victoriæ, & felicem prælij successum impediunt. Bellum enim animæ, ex quo salus æterna dependet, non minus quàm visibilia bella prudentiam, & dexteritatem requirit, vt optatum finem, scilicet hostium fugam, vel mortem, & claram victoriam obtineat. Nam & Salomon ait: Cum dispositione inicitur bellum: & erit salus vbi multa consilia.] Est ac si diceret: Prudenter bella gerenda sunt, quorum salus, id est, concupita victoriæ, non tam ex militum numero & copia, quàm ex eorum inuiolabili ordine pendet, & ex ducis sapientia atque consilio. Et merito viribus sapientia præfertur, quæ vires animat, &, vbi & quando oportet, ad victoriam consequendam assumit. Dicatur igitur: Melior est sapientia quàm vires, & vir prudens quàm fortis.] Quoniam nisi vires sapienter moueantur, non salutem sed excidium afferent; & vir fortis sine sapientia, à fortitudine declinabit, & in temeritatem propendet. Queramus itaque imperitias militum & Imperatorum, qui bella visibilia gerenda suscipiunt, & ipsorum ignorantia, ac imprudentia nos ad descendam sapientiam, & tentationes vincendas erudiant.

Prima stultitia militum est, (vt Dionysius Richelius meditat, qui omnia ad hoc argumentum pertinentia optimè prosequitur) si non sint in acie bene dispositi, & ita loci distantia separentur, vt mutuò se

A adiuuare non possint. Quomodo enim aciem aduersariorum simul irruentem, & secundum omnes suas partes se iuuantem, disiciant, qui separati belligerantur, & singuli solis propriis viribus, & nihil ab aliis accipientes, hostem multiplicem adoriuntur? Ita in tentationis conflictu stultitia est, si vires internas habeas in diuersa distractas; & à teipso diuersorum, immò & contrariorum amore distideas. Si hostis ergo voluntatem ad prauum consensum trahit, intellectus illius consensum prauitatem indagans, se voluntati cõsociet; appetitus mortificatione cohibitus voluntati feruiat; sensus ab eo, quòd pellicit, pro voluntatis obsequio diffugiat. Nam si vires aut comites, aut pedisequæ voluntatis eam deserant, aut etiam aduersario faueant, non mirum si ipsa dissiliat.

B Altera stultitia artis militaris est, si milites ab Imperatore, & à semetipsis mutuò dissentiant. Duce namque vnum præcipiente, milites aliud facient; & dum ipsi diuersa aggrediuntur, & in contraria distrahuntur, nullo negotio ab aduersario vincuntur. Sic si ab amore Prælatorum & fratrum te segreget, quorum orationibus, exemplis, & adhortationibus es in tentatione iuuandus, non mirum si tentatione vincaris. Annon scriptum est: Væ soli, quia cum ceciderit, non habet subleuantem se.] Solus verò es, si corpore tantum in congregatione habites, moribus autem, & voluntatis concordia sine comite, sociòque consistas. Profecto, si quispiam præualuerit contra vnum, duo resistit ei: funiculus triplex difficilè rumpitur.] Sicut ergo funis ex triplici chorda contextus non facile cedit volenti eum tumpere, ita mutua charitas ex triplici fune composita, qua Deum propter seipsum amamus, & alios propter Deum diligimus, & nostram salutem propter ipsum Deum amore complectimur, non facile tentationibus superabitur. Ac proinde aliis amoris nexu iungamur, quorum viribus fulti aduersarios superemus. Frater quippe, qui adiuuatur à fratre est quasi ciuitas firma, quæ machinas, & tormenta bellica aduersariorum irridet.]

C Tertia belli imperitia est, exercitum imparatum esse, arma necessaria non sumere, & in loco periculoso ac minime munito, sine timore dormire. Hæc causa occisionis Amalecitarum fuit: qui succensa Siceleg, discumbabant super faciem vniuersæ terræ comedentes, & bibentes, & quasi festum celebrantes diem. Percussit autem eos Dauid, à vespere vsque ad vesperam alterius diei, & ferè non euasit ex eis quisquam.] Ita imperitia erit in spiritali bello cum diabolo, si te negligentem, & imparatum inueniat. Quare semper teipsum inspicere, & omnia loca circumquaque perulstra, semper arma virtutum para, & auxiliis diuinis oratione comparatis te communi; semper vigila, & cautè ac prudenter te habe, ne ab hoste subito irruente vulnereris. Ad hanc salubrem præparationem hortabatur suos discipulos Dominus illis verbis: Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardent in manibus vestris.] Lumbi enim virtute præcincti mentem fortificant, & lucerna manu accepta, pericula manifestat. Hanc armorum acceptionem iubet Paulus, dicens: Accipite armaturam Dei, vt possitis resistere in die malo, & in omnibus perfecti stare.] Nam imbellis cum optimo bellatore, & inermis cum armato confliens, sibi metipsum aut mortem, aut vincula asciscit. Hanc in loco periculoso vigilantiam clamat illa sententia Saluatoris: Vigilate & orate, ne iniretis in tentationem.] Qui enim non vigilat non solum tentatur (quòd etiam vigilantibus accidit) sed per consensum, tentationis profundum ingreditur. Ad denique omnia comprehendit Ecclesiasticus, dum

D

E

Eccles. 4. 10.

Eccles. 4. 12.

Prou. 18. n. 19.

1. Reg. 30. 16. 17.

Lucæ 12. n. 33.

Ephes. 6. 13.

Matth. 26. n. 41.

Prou. 24. 6.

Sapient. 6. 11.

Dionys. de remediis tentationum. art. 12.